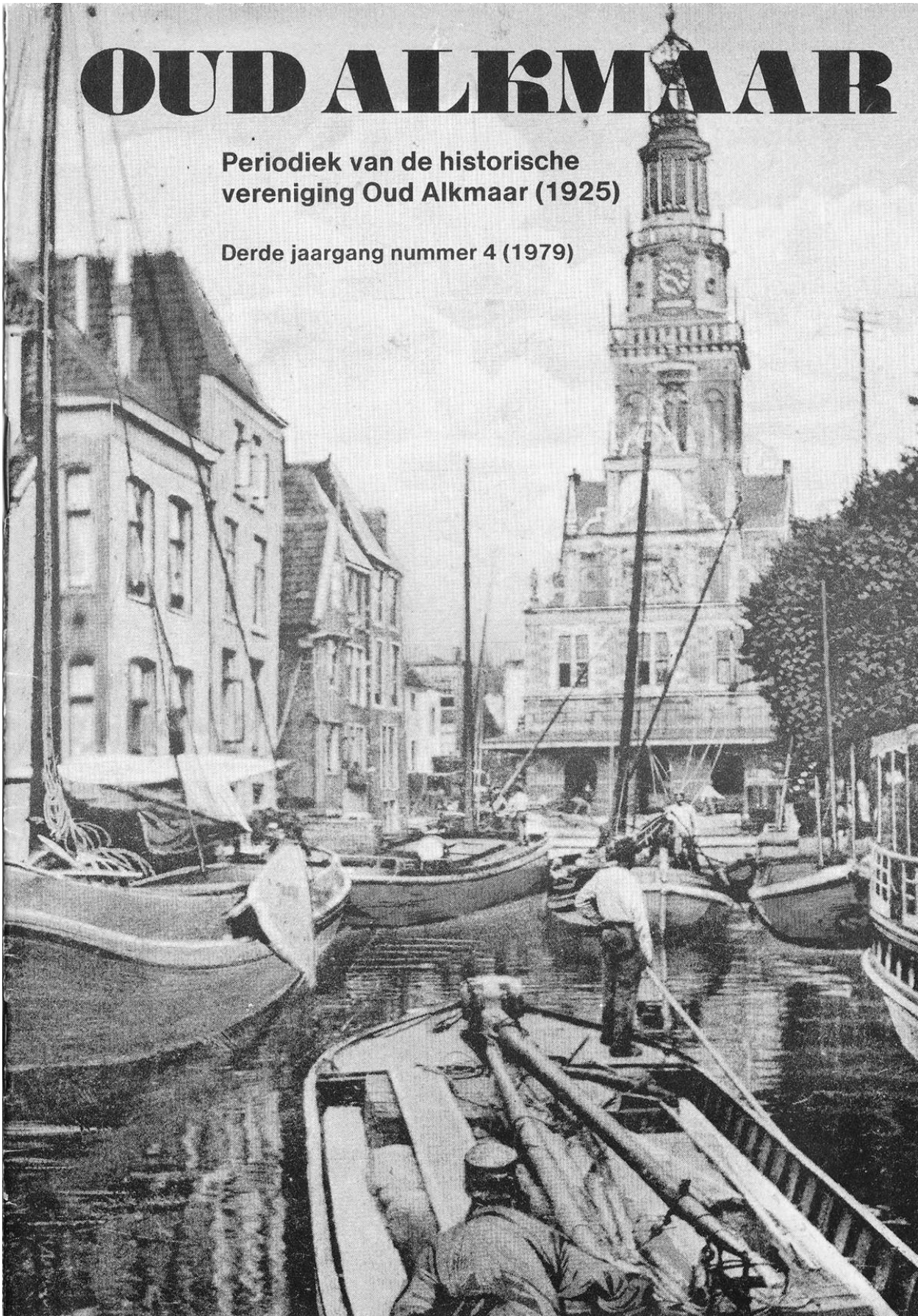

oud ALKMAAR

Periodiek van de historische
vereniging Oud Alkmaar (1925)

Derde jaargang nummer 4 (1979)

straatnamen en naambordjes!

C. W. BRUINVIS

Apotheker, archivaris, gemeenteraadslid C. W. Bruinvis zette in 1871, drie jaar voordat hij in de raad werd gekozen, zijn aanmerkingen op het gemeentelijk straatnamenbeleid op papier. Wij publiceren hierbij de letterlijke tekst:

„Nu door de beschikking van den Gemeenteraad het publiek in de gelegenheid is gesteld kennis te nemen van het voorstel van B en W tot het vernoemen of noemen van eenige straten en wegen, wil ik gaarne mijn meening daarover ten beste geven.

De namen of naamsveranderingen in het voorstel onder nr. 1 tot 6 vervat hebben mijn onverdeelden bijval; omtrent 7, de afgegraven vest langs het kanaal, zou mij de benaming Kanaalkade meer gepast voorkomen dan Kanaalvest.

Kunnen de vroegere toestanden door namen in heugenis gehouden worden, uitmuntend, mits die namen niet in lijnrechten strijd zijn met den veranderden toestand.

No. 8 en 9. De Gleijnisstraat voor de Gedempte Lange Nieuwe Sloot van de Dubbele Buurt tot de Doelenstraat-Oranjestraat voor het gedeelte tusschen Doelenstraat en het Hof.

Zeer terecht stellen B. en W. de opruiming van 2 Zeven — huizen voor en wel die, welke niet anders dan verlengsels zijn van

andere grachten, de Voormeer en de Schelphoek.

Dit goede denkbeeld wordt niet gevolgd ten aanzien van de Lange Nieuwe Sloot, die ééne rechte straat vormende zonder in het oog springende afscheiding, in 2 bijzondere straten wordt gesplitst. In de practijk is dit moeilijk vol te houden; de eene naam gaat in de andere op en raakt verloren. Hoeveel lieden zijn er reeds, die geen onderscheid meer kennen tusschen Ritsevoort en Koorstraat, hoewel een breede gracht tusschen beide ligt, en annonceeren niet reeds notarissen te verkoopen huizen aan de Koorstraat als staande op het Ritsevoort?

De naam Oranjestraat is mij zeer lief, als een gezonde uiting van den volksgeest in het jubeljaar 1863, hij is feitelijk door velen aangenomen en heeft dit reeds voor boven Gleijnisstraat. Deel ik dan het denkbeeld niet om de gedachtenis onzes groote mannen levendig te houden? Volkomen, indien de goed gemeente poging slechts kans van slagen heeft. Gleijnisstraat keur ik in

sloot behoudende, het steegje nabij de Paardenmarkt, juist de plek waar de jonge Wollebrand het weeshuis ontvluchtte, de Wollebrabdgleinsensteeg te doopen? Daar staan geen huizenaan, is mij reeds opgemerkt, maar het is mij niet te doen om huizen, maar om het naambordje. Die het ziet en leest zal er meer van willen weten, en dan is het doel bereikt.

No. 10. De Drebbelstraat. De loffelijke zucht om groote mannen te vereeren heeft B en W bewogen de Gedempte Korte Nieuwe Sloot, van het Hof (waarom gelijkt het nu zoo ruime plein zoo weinig op een hof?) tot het Kanaal, naar onze Drebbel te noemen. Zij meenen, dat de door hem gedane uitvinding en de dienst door hem daarmede aan de menschheid bewezen, hem aanspraak op deze onderscheiding geeft. Juist omdat ik de goede bedoeling zoo waardeer, doet het mij leed mij in de oppositie te moeten stellen, en wel omdat, naar mijne overtuiging, Drebbel niet tot de groote mannen kan gerekend worden en niet zulke gewichtige uitvindingen heeft gedaan, dat hij de menschheid aan zich verplicht heeft. In het voorstel van B en W brengt eene zinspeling op de Brillensteeg mij op het vermoeden, dat hij voor den uitvinder der brillen gehouden wordt, maar zelfs zijn hoogdravende lofredenaar C. van der Woude spreekt daarvan in zijn Kronijck van Alckmaer

volstrekt niet, evenmin als zijne andere levensbeschrijvers. De uitvinding der microscopen en verrekijkers heeft hij zich laten aanleunen, maar het is buiten twijfel, dat hij daarop geene aanspraak mag maken; die van den thermometer wordt eveneens betwijffeld.

V/d Woude noemt de eene evenmin als de andere; daarentegen een aantal zaken, welke wij niet anders kunnen beschouwen als behoorende tot het ook door goochelaars zoo gaarne betreden gebied der Physique amusante, een middel voor Drebbel om aan de Hoven van Engeland en Oostenrijk bijval te verwerven. Het eerste en zeker voornaamste der door v/d Woude genoemde vindingen is die van een Perpetuum mobile, het a priori onmogelijke, het droombeeld van zoo vele onwetenschappelijke lieden. Volgens den geschiedschrijver Brandt, had Drebbel een door P. Jsz. Hooft en J. de Graaf vervaardigde toestel, bestemd om eeuwig in beweging te blijven, met misbruik van hun vertrouwen naar Engeland gevoerd, maar was hij niet in staat het werk te herstellen, toen een der raderen door den Koningin beschadigd was. Reeds het Historisch Woordenboek (bijvoegsel van het Schouwburg der Nederlanden) uitgegeven te Antwerpen in 1776, schreef na de optelling van Drebbels kunsten: „Dit alles wordt op de allervolständigste wijze verhaeld in den jaerboek

van Alkmaar; dog de geleerde sturen deze wonderbaere uytwekzels tot het land der ondoorgrondbare nevels” — en elders: „hij bezat een wonderbaere bekwaemheid voor wertuygen: dog men moet niet alles gelooven, het gene men van de bekwaemheid van dezen wijsgeerigen verhaeld”.

Is het trachten naar eene eeuwigdurende beweging onwetenschappelijk, het door Drebbel geschreven werkje „van de Nature der Elementen” geeft van de degelijkheid zijner studiën niet veel beter gedachte. De heer Leguit, die er eene latere uitgaaf van bezit, zou over den inhoud en de kennis van den schrijver uitvoeriger inlichting kunnen geven.

Is het mij te doen om geen goed aan Drebbel te laten? Geenzins, Drebbel heeft eenige gravuren, o.a. eene fraaie kaart van Alkmaar, 1597, nagelaten. Hij heeft eene scharlaken verf uitgevonden, door zijn schoonzoon, den lakenwever Kuster te Leiden, toegepast; hij heeft thermometers vervaardigd, hij was geen vreemdeling in de natuurkunde, hij wist er partij van te trekken om anderen te verbazen en van zich zelven te doen spreken. Maar of dat alles nu genoeg is om een onzer straten naar hem te noemen, om hem als een voorbeeld voor het nageslacht te stellen, betwijfel ik, en in dubbele mate, zoolang Alkmaar nog wijzen kan op andere zonen waarop

het roem mag dragen. Behoeven de wiskundigen Adriaan en Jacob Metius, de schilder Allard en Cekar van Everdingen, de geleerde Petrus Nannius, de geneeskundige Pieter van Foreest, de aardrijkskundige Bleau (voor Alkmaar op Amsterdam heroverd) de gouverneur generaals van Indie van der Lijn en Eerens daartoe genoemd worden? Of, om van vele anderen niet te spreken, de wakkere Poland, als Wollebrand Geleinsz. kind des volks, de onvermoeide en beleidvolle krijger, ons uit de indische krijgsverhalen van van Rees zoo bekend?

No. 11. Westersingel van de Texelschebrug tot de Verlaatjesbrug.

Zuidwestersingel van de Verlaatjesbrug tot de Kennemerbrug.

Zuidoostersingel van de Kennemerbrug tot de Nieuwlanderbrug. Goedkeuring verdient het om de meer en meer bebouwd wordende Singels door bijzondere namen te onderscheiden. 't Is te omslachtig om te spreken van „den Singel tusschen de Geesteren Kennemer Poorten of barrières (die er niet meer zijn), en voor eene bepaalde aanduiding is zulks bovendien veel te vaag. Ten aanzien der voorgestelde benaming valt op te merken:

Ten 1ste: Het wekt bevreemding, een Zuidwestersingel en een Zuidoostersingel voorgesteld te zien en niet, wat toch tusschen beiden aanwezig moet zijn, een Zuidersingel. Ten 2de: Sommige